

Vergaderjaar 1998–1999

26 206

Emancipatiebeleid 1999

Nr. 10

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 22 mei 1999

De vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid¹ heeft op 29 april 1999 overleg gevoerd met staatssecretaris Verstand van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, over **onderwerpen rakende het emancipatiebeleid**.

Aan de orde kunnen komen de brieven van de staatssecretaris d.d.:

- 25 november 1998 inzake de rechtspositie van alfahulpen in relatie tot het VN-vrouwenverdrag (SOZA-98-793);
- 25 november 1998 ter aanbieding van het rapport «Vrouwenverdrag, moederschap, ouderschap en arbeid» en standpunt daarbij (SOZA-98-810);
- 10 december 1998 ter aanbieding van de Nederlandse versie van de tweede rapportage over de uitvoering van het VN-vrouwenverdrag (CEDAW-rapportage)(SOZA-98-843);
- 24 februari 1999 over inkomensverschillen tussen mannen en vrouwen naar aanleiding van het rapport «De sociaal-economische emancipatie-index; een vooronderzoek voor een monitor naar de sociaal-economische positie van vrouwen en mannen in Nederland» (26 206, nr. 5);
- 8 maart 1999 ter aanbieding van het rapport «Zaken zijn zaken» (SOZA-99-181);
- 9 maart 1999 inzake de totstandkoming van de meerjarennota emancipatiebeleid (26 206, nr. 6);
- 24 maart 1999 inzake de inwerkingtreding van de stimuleringsmaatregel dagindeling (26 206, nr. 7).

Van het overleg brengt de commissie bijgaand beknopt verslag uit.

Vragen en opmerkingen uit de commissie

Mevrouw **Schimmel** (D66) begreep uit de sociaal-economische emancipatie-index dat tussen de sociaal-economische zelfstandigheid en het aandeel in het huishoudinkomen van mannen en vrouwen nog steeds een groot verschil bestaat. Economische zelfstandigheid wordt gedefinieerd als de beschikking hebben over een inkomen dat hoger is dan de bijstandsnorm voor alleenstaanden. In 1995 konden dan 20% van de vrouwen met kinderen onder de twaalf jaar economisch zelfstandig worden genoemd, maar zij verdienden slechts 14% van het huishoud-

¹ Samenstelling:

Leden: Terpstra (VVD), voorzitter, Biesheuvel (CDA), Schimmel (D66), Kalsbeek-Jasperse (PvdA), Rosenmüller (GroenLinks), Van Zijl (PvdA), Bijleveld-Schouten (CDA), Noorman-den Uyl (PvdA), ondervoorzitter, Kamp (VVD), Essers (VVD), Van Dijke (RPF), Bakker (D66), Van Blerck-Woerdman (VVD), Visser-van Doorn (CDA), De Wit (SP), Harrewijn (GroenLinks), Balkenende (CDA), Smits (PvdA), Verburg (CDA), Bussemaker (PvdA), Spoelman (PvdA), Örgü (VVD), Van der Staaij (SGP), Santi (PvdA) en Wilders (VVD).
Plv. leden: E. Meijer (VVD), Van Ardenne-van der Hoeven (CDA), Giskes (D66), Hamer (PvdA), Van Gent (GroenLinks), Van der Hoek (PvdA), Dankers (CDA), Kortram (PvdA), Blok (VVD), Hofstra (VVD), Van Middelkoop (GPV), Van Vliet (D66), Klein Molekamp (VVD), Stroeken (CDA), Marijnissen (SP), Vendrik (GroenLinks), Mosterd (CDA), Schoenmakers (PvdA), Eisses-Timmerman (CDA), Wagenaar (PvdA), Middel (PvdA), Weekers (VVD), Van Walsem (D66), Oudkerk (PvdA) en De Vries (VVD).

inkomen. Als de beloning voor de verschillen in persoons- en functiekenmerken tussen mannen en vrouwen worden gecorrigeerd blijft er toch nog een verschil van 7% over dat niet verklaard kan worden. De staatssecretaris kondigt in de begeleidende brief bij de index aan dat door de Algemene wet arbeid en zorg en door het nieuwe belastingstelsel de economische zelfstandigheid zal worden bevorderd, maar mevrouw Schimmel was daar toch niet zo zeker van, met name omdat daarin een arbeidskorting zal worden opgenomen om het verrichten van betaalde arbeid aantrekkelijker te maken. Die korting loopt op van f 0 bij 70% van het wettelijk minimumloon tot f 1535 bij 100% van dat minimumloon en komt zo niet of nauwelijks ten gunste van veel vrouwen met kinderen die aan de onderkant van de arbeidsmarkt op kleine deeltijdbanen aangewezen zijn.

Uit dezelfde begeleidende brief begreep mevrouw Schimmel dat er opnieuw onderzoek is gestart naar functiewaardering. Zij memoreerde de vragen van haar fractie daaromtrent in 1991, maar toen bleek het nog niet mogelijk om die sekseverschillen eruit te halen. Naar aanleiding van een uitspraak van de commissie gelijke behandeling is er een methode ontwikkeld waarmee dat gelukkig wel kan. Met grote belangstelling wachtte zij dan ook het resultaat van dat onderzoek af.

Zij memoreerde de gedachtewisseling van verleden jaar over het rechtskarakter van het vrouwenverdrag en het non-discriminatiebeginsel met de toenmalige minister Melkert. Zij begreep dat het kabinet zijn interpretatie omtrent het rechtskarakter handhaaft, terwijl haar fractie meer de opvatting van het CEDAW (Committee on the Elimination of Discrimination Against Women) deelt dat passende maatregelen een blijk behoren te zijn van een optimale inzet die daadwerkelijk het beoogde effect heeft. Hetzelfde geldt voor het non-discriminatiebeginsel dat naar de mening van de D66-fractie juist een aanvulling is op de Nederlandse jurisprudentie.

Met belangstelling had mevrouw Schimmel het onderzoeksrapport Vrouwenverdrag, moederschap, ouderschap en arbeid gelezen, met name omdat dit het enige mensenrechtenverdrag is waarin moederschap een unieke positie inneemt en eigenlijk in de publieke sfeer wordt geplaatst, hetgeen betekent dat ook op normstellend niveau het moederschap vrouwen niet mag worden tegengeworpen. Hiermee krijgt moederschap als het ware ook een bescherming in de publieke sfeer en wordt min of meer erkend dat zorgtaken niet zomaar toevallige irrelevante bezigheden zijn, maar taken in het belang van het kind en derhalve ook niet mogen worden afgedaan als niet noodzakelijk.

Uit de antwoorden van de staatssecretaris (25 893, nr. 6) bleek haar dat het nogal moeilijk is om niet-werknemers een goede bescherming te geven rond de bevalling. De alfa hulpen hebben die in het kader van de Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering, net als zelfstandige ondernemsters en meewerkende partners, maar het blijft toch nogal krakkemikkig. De WAZ regelt niets voor ziektes die samenhangen met zwangerschap en bevalling. Daarvoor moet men een beroep doen op een vrijwillige ZW-verzekering. Nu blijkt dat alfa hulpen slechts voor een klein deel vrijwillig verzekerd zijn. De WAZ blijkt dus inderdaad niet meer te zijn dan een stapje vooruit, maar nog lang niet wat het wezen moet. Wat dat betreft, herinnerde zij aan een motie die haar fractie al in 1989 heeft ingediend (19 622, nr. 12) maar heeft aangehouden en waarin wordt gevraagd om de Kamer zo spoedig mogelijk te rapporteren onder welke voorwaarden een algemene verzekering haalbaar is die een voorziening biedt bij zwangerschaps-, bevallings- en ouderschapsverlof. Nu wordt gedacht aan een algemene wet arbeid en zorg, is het wellicht mogelijk om zwangerschap en bevalling los te weken uit de ziekte- en arbeidsongeschiktheidswetgeving en daarvoor een apart kader te creëren, niet alleen voor werknemers, maar ook voor de groepen die via de WAZ rondom

bevalling en zwangerschap zijn verzekerd, maar niet voor bijvoorbeeld bekkeninstabiliteit, carpal tunnel syndrom enz.

Mevrouw Schimmel vroeg vervolgens om aanpassing van de ingewikkelde constructie van het samentellen van de periodes van ziekte in verband met zwangerschap en bevalling die in strijd lijkt te zijn met het vrouwenverdrag, de EG-zwangerschapsrichtlijn en het ILO-verdrag 103. Wat de stimuleringsmaatregel dagindeling betreft, vroeg zij of er al subsidieaanvragen zijn ontvangen. Is het overigens niet gewenst om een stimuleringsregeling levensloop tot stand te brengen. In de praktijk immers legt de samenleving mensen een standaardlevensloop op die bovendien nog verankerd is in talloze im- en expliciete wet- en regelgeving. De samenleving heeft dus niet alleen een dagindeling, maar ook een levensindeling, waarop een groot aantal wetten gebaseerd is. Wie wil delen in de voordelen van het standaardmodel in termen van werk, inkomen en carrière zal zich aan zo'n levensindeling moeten conformeren. De meeste mensen doen dat ook, maar de meerderheid van de vrouwen voelt na opleiding en eerste werkperiode eigenlijk een diversiteit aan levenslopen. De keuze daarin kan veel negatieve consequenties hebben voor loonontwikkeling, doorstromings- en carrièrekansen en pensioenopbouw. Zou dat thema niet kunnen worden meegenomen in de meerjarennota?

Uit het rapport Zaken zijn zaken blijkt dat al die neutrale begrippen niet zo neutraal zijn. Mevrouw Schimmel vond het een goede zaak dat er een proefcursus in ontwikkeld, deskundigheidsbevordering voor beleidsmakers. Vaag vond zij nog wel de opmerkingen over de haalbaarheidsstudie servicepunt mainstreaminginstrumenten.

Wat de CEDAW-rapportage betreft, wees zij op het hoofdstuk over mensenrechten en fundamentele vrijheden. De helft van het geweld tegen vrouwen treft allochtone vrouwen. De hulpverlening is voor met name die groep onvoldoende toegankelijk. Centra van vrouwenopvang kunnen de toeloop niet aan. Wat vindt de staatssecretaris van de wetgeving in Oostenrijk en Duitsland waarmee de mannen die geweld gebruiken tegen hun vrouw zeven dagen het huis kunnen worden uitgezet met daaraan gekoppeld een straatverbod?

Ten slotte vroeg zij hoe het staat met het wetsvoorstel waarin seksneutrale sterftetabellen worden geregeld en wanneer de brief over kinderopvang en het antwoord op de vragen van haar fractie d.d. 18 januari jl. over het rechtspositiebesluit onderwijspersoneel mogen worden verwacht.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks) vroeg allereerst aandacht voor de rechtspositie van alfavulpen. De regering stelt dat iedereen zijn eigen particuliere verzekering kan afsluiten, maar in de praktijk blijkt dat vanwege de kosten slechts circa 1000 van de ruim 40 000 alfavulpen zo'n verzekering afsluiten. De GroenLinksfractie vindt het noodzakelijk om de rechtspositie van alfavulpen te verbeteren. Het wordt, ook in deze sector, immers steeds moeilijker om arbeidskrachten te krijgen. Zij zou het een goede zaak vinden indien er ook voor de alfavulpen een CAO komt. Is de staatssecretaris bereid die verbetering van de rechtspositie aan te kaarten bij haar collega Vliegenthart, net als van die van de gastouders?

Seksneutraliteit en functiewaardering hebben van alles te maken met rechtspositie, arbeid en inkomen, gelijke beloning voor gelijk werk. Dat is lang niet altijd goed geregeld. Dat zou via het functiewaarderingssysteem kunnen, maar het komt steeds meer voor dat dit met name in de hogere functies niet meer wordt gehanteerd en meer wordt gewerkt met persoonlijke arbeidscontracten. Is de staatssecretaris bereid deze kwestie iets breder aan te pakken dan alleen via het functiewaarderingssysteem? Mevrouw Van Gent wees vervolgens op de wachtlijsten bij de kinderopvang die met smart wacht op de toegezegde extra miljoenen. Hoe valt dat te rijmen met de doelstelling in het regeerakkoord dat aan het eind

van deze kabinetsperiode een dekkend aanbod van opvang van kinderen tot en met twaalf jaar moet zijn gerealiseerd? Binnenkort komt het kabinet daarover wel met een nota, maar het is inmiddels wel een jaar aan het werk. Zij zag dan ook graag wat meer haast met het inzetten van die stimuleringsmaatregel. Gemeenten en andere betrokkenen kunnen wel voorbereidingen treffen om die uitbreiding mogelijk te maken, maar gezien de complexiteit van de subsidiesystematiek en het feit dat lang niet elke gemeente zo ruim in de financiële middelen en mensen zit, is het de vraag of dat wel in voldoende mate lukt. Daarbij speelt ook nog een rol de vraag of er voldoende geschikte panden en geschikt personeel beschikbaar zijn als die stimuleringsmaatregel effectief wordt. Wanneer kan men kortom nu eens echt aan de slag met dat extra geld? Als men zijn kinderen niet in de opvang kwijt kan, heeft dat natuurlijk ook gevolgen voor de beschikbaarheid voor de arbeidsmarkt.

In het kader van die kinderopvang wilde mevrouw Van Gent ook nog aandacht vragen voor de noodzaak van een samenhangend aanbod van voor-, tussen- en naschoolse en de vakantieopvang. Bij een geïntegreerde buitenschoolse opvang hoorde volgens haar ook de tussenschoolse opvang, maar zij had begrepen dat de middelen die zijn bestemd voor buitenschoolse opvang daarvoor niet mogen worden gebruikt. Is de staatssecretaris bereid daarnaar te kijken, want het wordt ook steeds moeilijker om daarvoor vrijwilligers te vinden. Als er een geïntegreerde opvang totstandkomt, zouden er wellicht ook betaalde deeltijdbanen voor kunnen worden gemaakt. Als vrouwen meer gaan participeren op de arbeidsmarkt – waar toch iedereen naar streeft – zal er een grotere behoefte ontstaan aan kinderopvang en zullen ze minder in de gelegenheid zijn om vrijwillig aan tussenschoolse opvang mee te werken. Mevrouw Van Gent had begrepen dat het voedingsrecht, het zoogrecht geldt tot het kind negen maanden is. De regering stelt dat rekening moet worden gehouden met de arbeidsmarktpositie van vrouwen en dat er daarom niet al te ruime wettelijke voorzieningen moeten worden getroffen die nadelig kunnen zijn voor de arbeidsmarktpositie van vrouwen, maar het is toch te gek om de rechtspositie van vrouwen minder te maken om de arbeidsmarkt minder te hoeven laten emanciperen? Elk departement heeft eigen emancipatiedoelstellingen. In de stukken staat dat deeltijd voor het ministerie van Defensie belangrijk is, vooral omdat veel vrouwen in hogere functies in deeltijd willen werken. Mevrouw Van Gent vond het opvallend dat niet over mannen wordt gesproken. Ook vroeg zij zich af, welke actualiteitswaarde de rapportages van de verschillende ministeries hebben. In de rapportage van VROM wordt immers nog gesproken over minister De Boer die zich allerlei maatregelen had voorgenomen.

In dit kader kon haars inziens het calamiteitenverlof niet onbesproken blijven. Als met name vrouwen zich niet meer ziek hoeven te melden omdat hun kind ziek is, zal dat hun positie op de arbeidsmarkt zeker verbeteren. Zij vond het overigens triest dat het calamiteiten- en ook het mantelzorgverlof onbetaald verlof blijven, want dan kunnen vrouwen zich beter ziek melden en is het niet meer dan een lege huls. Wellicht is het zinvol om de bij de Wet financiering loopbaanonderbreking aangekondigde verkenning naar betaald zorgverlof ook het calamiteiten- en mantelzorgverlof mee te nemen.

Mevrouw Van Gent ging vervolgens in op seksuele intimidatie, seksisme en ongelijke machtsverhoudingen op het werk die ook van alles hebben te maken met de arbeidsmarktpositie van vrouwen. Niet alleen uit de stukken, maar ook uit verschillende gesprekken was haar gebleken dat de aandacht daarvoor wat is verminderd. Onlangs is er nog een onderzoeksrapport van het ministerie verschenen, waarin dat ook wordt geconcludeerd. Het zou haar een goede zaak lijken als in de Arbo-wet in art. 15 nadere regels worden opgenomen over seksuele intimidatie, het

aanstellen van vertrouwenspersonen, e.d. Is de staatssecretaris daartoe bereid of is zij daar al mee bezig?

Ten slotte ging zij in op de meerjarennota emancipatiebeleid waarin haars inziens terecht wordt gesteld dat de nota tot stand zal komen na een open en zorgvuldig proces en in wisselwerking met externen. Zij achtte het uitermate belangrijk dat al in een pril stadium naast wetenschappers die nu een aantal verkenningen voor de nota plegen, ook vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties erbij worden betrokken.

Mevrouw **Visser-van Doorn** (CDA) deelde weliswaar de mening van het kabinet over de interpretatie van het vrouwenverdrag, maar vond de situatie voor de alfahulpen nog steeds onzeker. Wanneer denkt de staatssecretaris met maatregelen te komen om hun positie te verbeteren? Deelt zij overigens de opvatting dat het begrip «passende maatregelen» dat zo veelvuldig in dat verband wordt gehanteerd niet als uitvlucht mag worden gebruikt om slechts minimale maatregelen te nemen?

Wat de CEDAW-rapportage betreft, kreeg mevrouw Visser vanuit de NGO's en met name de vrouwenbeweging berichten dat er problemen zijn ontstaan met de coördinatie, de financiering en de uitzending naar de voorbereidende conferenties. Er is 6 ton beschikbaar gesteld, maar omdat veel organisaties daarvan niet op de hoogte waren, zijn door DCE diverse toezeggingen (onder voorbehoud) gedaan. Onder de NGO's is enige ongerustheid ontstaan over een te grote sturing door de DCE bij het verdelen van de subsidies. Wie coördineert nu de Nederlandse rapportage aan het CEDAW en de follow-up Beijing? Is dat E-Quality, Platform 2000 of DCE? Ook over deelname aan de regeringsdelegatie blijkt de nodige onduidelijkheid te bestaan. Wie neemt daaraan deel, wat zijn de criteria en wie draagt de kosten? Is het juist dat slechts één vertegenwoordiger vanuit NGO's in de regeringsdelegatie wordt opgenomen, terwijl het er naar Beijing vijf waren?

Na lezing van het interessante rapport «Zaken zijn zaken» riep mevrouw Visser de staatssecretaris op de eenmalige proeftraining woordgebruik op het ministerie om te zetten in een regulier, wat haar betreft, verplicht onderdeel van de training van beleidsmakers.

De staatssecretaris kondigt opnieuw de meerjarennota emancipatiebeleid aan met maatregelen zoals uitbreiding van de kinderopvang, aangepaste verlofregelingen en het experiment met de dagindeling. Welke plaats heeft de vrouwenbeweging in dat zo belangrijke voortraject? Nemen aan de discussies personen en organisaties deel uit verschillende levensbeschouwelijke en politieke stromingen? Op welke momenten in het voortraject wordt de Kamer geïnformeerd over de stand van zaken? Voorts wees mevrouw Visser erop dat de leden van de stuurgroep dagindeling net als bij de commissie dagindeling op basis van het combinatiescenario zijn benoemd. Ook al is men het met dat principe eens, dat wil nog niet zeggen dat er politiek niet verschillend kan worden gedacht over de invulling. Wat is met andere woorden de politieke diversiteit van de leden en wie beslist over de samenstelling? De CDA-fractie hechtte niet alleen zeer aan diversiteit van de samenstelling, maar ook van de experimenten. Komen vrijwilligerswerk, agrarische bedrijvigheid en het midden- en kleinbedrijf bij de experimenten ook aan de orde?

De sociaal-economische emancipatie-index bevatte naar haar mening belangwekkende cijfers. In 1995 was 64% van de vrouwen zonder kinderen economisch zelfstandig en 20% van de vrouwen met een partner en jonge kinderen. Voor veel vrouwen was er dus geen sprake van economische zelfstandigheid. Die zelfstandigheid op zich was voor het CDA niet het belangrijkste streven, maar wel de vrije keuze van partners over de verdeling van zorg en arbeid. Bij onbetaalde zorg en betaalde arbeid is er helaas nog steeds geen sprake van een betere taakverdeling tussen vrouwen en mannen. Na de geboorte van het eerste kind gaan

vrouwen vaak minder werken en stoppen vaak na de geboorte van het tweede kind. Voor mannen maakt het hebben van kinderen geen verschil, maar vrouwen verminderen hun betaalde werk van gemiddeld 28 naar 21 uur per week. De moeizame combinatie van arbeid en zorg heeft geleid tot een overgeorganiseerd en stressvol bestaan voor werkende ouders met kinderen. De staatssecretaris ziet de huidige situatie als een overgang naar een betere toekomst van twee partners die elk een driekwart baan hebben. Het beleid blijft erop gericht om vrouwen meer betaald werk te laten verrichten en economisch zelfstandig te worden. De staatssecretaris geeft aan dat het nieuwe belastingstelsel betere resultaten moet gaan opleveren op het punt van de emancipatie en de economische zelfstandigheid, maar volgens het FNV gaan vrouwen met een kleine deeltijdbaan erop achteruit.

Achtereenvolgende kabinetten hebben de economische zelfstandigheid van het individu, met name de vrouw, als uitgangspunt genomen. Daarmee is de politiek van vandaag nog steeds de echo van een bepaalde fase in de vrouwenbeweging waarbij economische zelfstandigheid als het middel tot emancipatie werd gezien. Maar inmiddels is de situatie wel veranderd. De CDA-fractie was in ieder geval de mening toegedaan dat de waarde van zorg meer centraal moet worden gesteld en dat de ideologie dat emancipatie voornamelijk bestaat uit economische zelfstandigheid door middel van betaald werk ter discussie moet worden gesteld, vooral omdat deze gebruikt wordt als legitimatie van bezuinigingen die ten koste gaan van vrouwen. Een pijnlijk voorbeeld is wel dat bijstandsmoeders gedwongen worden hun kind uit te besteden om betaald werk te gaan doen. Ook de nabestaandenwet heeft het moeten ontgelden in de veronderstelling dat de economische zelfstandigheid wel gerealiseerd zou zijn. Naar de mening van de CDA-fractie was speciale aandacht nodig voor alleenstaande ouders met kinderen die alleen de verantwoording hebben voor en inkomen en zorg. De belangrijkste en groeiende weerstand tegen de ideologie van economische zelfstandigheid is wel dat het beleid gericht is op vrouwen, terwijl toch juist emancipatie van de mannen noodzakelijk is. Waarom zouden vrouwen tot het aanleren van arbeidsethos gestimuleerd moeten worden en mannen niet tot zorgethos? De huidige situatie waarin gezinnen met kinderen in meerderheid kiezen voor anderhalf verdienschap en minder voor het kostwinnerschap geeft aan dat er een groot draagvlak is voor het zelfzorgen in Nederland. De CDA-fractie vond dat het ondersteunen waard. Dat betekent niet «de vrouw weer achter het aanrecht» maar het meer stimuleren van mannen om mede de zorg voor kinderen op zich te nemen. Emancipatie van vrouwen staat niet gelijk aan maximale participatie in betaald werk. De staatssecretaris geeft aan dat zij na zal denken over de wijze waarop de overgang van het kostwinnersmodel naar het combinatiemodel kan worden ondersteund door het herverkavelen van de middelen die in het kostwinnersmodel zelfzorgen mogelijk maken. De CDA-fractie ondersteunde dat combinatiemodel, maar er moet haars inziens ook ruimte zijn voor partners die een andere keuze maken. Zal in het traject naar de aangekondigde emancipatienota deze visie van de CDA-fractie worden meegenomen?

De heer **Weekers** (VVD) was aanwezig bij de presentatie van de stimuleringsmaatregel dagindeling op 24 maart jl. en was ervan overtuigd dat experimenten op dit vlak hun vruchten zullen afwerpen en uiteindelijk zullen leiden tot betere voorwaarden voor taakcombineerders. Een goede samenwerking tussen de verschillende ministeries op het terrein van het emancipatiebeleid blijft noodzakelijk, maar ook op lokaal niveau zou veel meer integraal beleid moeten worden gemaakt.

Aan het slot van haar beantwoording concludeert de staatssecretaris dat verbetering van de rechtspositie van alfa hulpen niet mogelijk is onder instandhouding van de huidige alfahulpconstructie en de daarmee

beoogde doelen. Bedoelt zij daar nu mee dat de rechtspositie eigenlijk wel verbetering behoeft, maar dat de financiële middelen ontbreken om kostenverhogende verbeteringen aan te brengen om deze goedkope vorm van hulpverlening in stand te houden? De VVD-fractie vroeg zich af, of de rechtspositie van deze groep niet achterblijft bij die van hun collega's in dienst van een instelling. In hoeverre voelen alfa hulpen zich zelfstandig ondernemer en zouden zij dan ook aanspraak kunnen maken op de faciliteiten voor zelfstandigen? Overigens was de heer Weekers er niet zo'n voorstander van om maar iedereen bij een instelling onder te brengen. Zijns inziens zou meer zorg kunnen worden geboden als er andere alternatieven zijn, maar er moet dan wel sprake zijn van een goede balans tussen de mensen in loondienst en mensen die een zekere mate van zelfstandigheid ambiëren, waarbij de samenleving ook meer gebaat is.

Bij de inkomstenderving wegens ziekte viel het de heer Weekers op dat slechts 2,5% van de alfa hulpen zich vrijwillig hebben verzekerd. Ligt de oorzaak daarvan in de kosten, of in onwetendheid? Zijn er geen alternatieven, zoals een pool of meer samenwerking binnen de beroepsgroep? Onder het kopje «Karakter en betekenis van het vrouwenverdrag» staat dat niet kan worden uitgesloten dat bij wijziging van wet- en regelgeving hernieuwde toetsing aan discriminatieverboden op zijn plaats is. Vindt de toetsing van nieuwe en gewijzigde Nederlandse regelgeving en beleid aan de internationale non-discriminatiebepalingen vooraf plaats of achteraf? Er wordt onderzocht of er een informatiepunt kan komen, bijvoorbeeld een departementale website. Is die primair bedoeld voor de ambtelijke ondersteuning of als breder steun- en informatiepunt?

De staatssecretaris is duidelijk in haar uitleg van wat in het kader van het zwangerschaps- en ouderschapsverlof de zinsnede «met behoud van loon» in art. 11 inhoudt. In het licht van de non-discriminatiebepalingen en emancipatiedoelstellingen vond de VVD-fractie het heel goed te verdedigen dat wettelijke regelingen rondom het zwangerschaps- en bevallingsverlof in een aparte regeling worden ondergebracht, zodat in het arbeidsrecht de zestien weken zwangerschaps- en bevallingsverlof niet meer direct of indirect als ziekte kunnen worden aangemerkt. Complicaties als gevolg van zwangerschap zouden haars inziens wel als ziekte kunnen worden aangemerkt.

Hoewel de gelijkstelling van zwangerschap en bevalling aan ziekte formeel is vervallen, zijn er nog talloze situaties waarin zwangerschap en bevalling wel worden aangemerkt als ziekte en indirect discriminerend doorwerken. Zo wordt bijvoorbeeld het zwangerschapsverlof vaak betrokken in ziekteverzuimstatistieken, waardoor de aannamekans negatief beïnvloed kan worden. Ook korten sommige bedrijven de winstdelingsregeling bij ziekteverzuim, waaronder begrepen zwangerschaps- en bevallingsverlof. In de voorliggende stukken geeft de staatssecretaris aan dat zij de gelijkstelling van zwangerschap aan ziekte in de praktijk nader onderzoekt, daarbij meenemend rechterlijke uitspraken. Heeft dat onderzoek inmiddels geresulteerd in de uitwerking van de nota arbeid en zorg?

Begreep de heer Weekers het goed dat uit het antwoord op de vraag of de verdragsbepaling «met behoud van loon» een verplichte 100%-loondoorbetaling behelst, blijkt dat zelfstandigen – in de brede betekenis van het woord – 100% loon doorbetaald krijgen dat wordt afgetopt op het minimumloon en dat hetzelfde geldt voor loontrekkenden, maar dan afgetopt op het maximale dagloon? Heeft de staatssecretaris de indruk dat vrouwen met meer dan het maximum dagloon een belemmering in het emancipatiestreven ondervinden door deze beperking op de hoogte van de uitkering tijdens het zwangerschapsverlof? Vormt dat voor de vrouwelijke werknemer of voor de werkgever een belemmering om door het zogenaamde glazen plafond te breken? Wat vindt de staatssecretaris

van het Duitse systeem dat het moederschapsgeld te zamen met de toelage van de werkgever een 100%-loondoorbetaling oplevert? Na het zwangerschapsverlof kunnen ouders ouderschapsverlof opnemen. Voor hoeveel werknemers is dat volgens de voor hun geldende CAO betaald verlof? Over het algemeen zal dit verlof onbetaald zijn en zal er een financiële afweging moeten worden gemaakt.

Uit de brief over inkomensverschillen tussen mannen en vrouwen blijkt een lagere arbeidsparticipatie in personen, in gewerkte uren per week, een lagere beloning per uur en ook dat vrouwen vaak overgekwalificeerd zijn voor het werk dat zij verrichten. Centraal staat de economische zelfstandigheid van vrouwen. Het hebben van kinderen vormt een remmende factor voor de economische zelfstandigheid en het aandeel in het huishoudinkomen. Vrouwen besteden meer uren aan zorg en huishouden en voor mannen maakt het hebben van kinderen geen verschil voor het aantal gewerkte uren. De voor de hand liggende conclusie is dat het emancipatieproces in de inkomensfeer nog een heel lange weg te gaan heeft. Hoewel emancipatie op papier veel mogelijkheden schept om arbeid en zorg te combineren, de praktijk blijkt er heel anders uit te zien. De VVD-fractie constateerde met genoegen dat de regering probeert de economische zelfstandigheid van vrouwen te stimuleren via beleid en wetgeving en ook dat mannen worden gestimuleerd om zorgtaken op zich te nemen, maar afgelopen december had zij er al op gewezen dat de stereotiepe beeldvorming een belemmering is voor het bereiken van een cultuuromslag. Wat dat betreft, zag zij graag een prikkelende campagne om een breed publiek te bereiken en om als het ware die cultuuromslag van onderaf te stimuleren. In zowel de praktijk als de beeldvorming is de vrouw nog steeds de eerst aangewezen persoon die de zorg en de eerste verantwoordelijkheid op zich neemt voor haar kinderen en de hulpbehoevende naasten. Echter, niet alleen in de beeldvorming van anderen, maar ook in die van zichzelf. Bij echtscheidingen vertikt de moeder het over het algemeen om de dagelijkse zorg voor de kinderen over te laten aan de vader, zelfs als die daarvoor zeer gemotiveerd is. Rechters volgen daarin over het algemeen en besteden geen enkele moeite om emancipatoir te denken. Ook dat frustreert de emancipatiegedachte en bevestigt in wezen de bestaande cultuur.

Uit het op 21 april jl. gepubliceerde jaarverslag van de commissie gelijke behandeling blijkt dat vrouwen nog steeds een structureel lager salaris krijgen dan mannen met eenzelfde functie. Hoe is dat nog steeds mogelijk ondanks alle wettelijke regelingen die dat hadden moeten voorkomen? Bij het bedrijfsleven dient beter het besef door te dringen dat elke werknemer, ongeacht seksuele geaardheid, geslacht, e.d. in dezelfde functie overeenkomstig beloond dient worden. Hetzelfde geldt voor het besef dat mannen volwaardige werknemers blijven als zij kiezen voor zorgverlof en deeltijdarbeid. Wat betreft het verschil in beloning per uur en de doorstroming van vrouwen blijft de staatssecretaris in haar brief bij constatering, maar is zij ook voornemens acties op dit punt te ondernemen?

In de meerjarennota emancipatiebeleid wordt terecht een snelle revolutie geconstateerd, met name op het gebied van onderwijs, maar ook een stagnerende ontwikkeling vanwege de cultuur in en de structuur van de samenleving. Zo zie je in het basisonderwijs en de zorg veel meer vrouwen dan mannen werken. Ook wat dat betreft zou er een cultuuromslag moeten plaatsvinden. De VVD-fractie was met het kabinet van mening dat er concrete verbetering van voorzieningen en voorwaarden nodig zijn, zoals uitbreiding van het aantal kinderdagverblijven, maar je kunt niet alles aan de overheid overlaten. Het zou ook voor particuliere opvang wat gemakkelijker moeten worden om een schoollokaal te huren om zo de naschoolse of tussentijdse opvang te organiseren. Het is wellicht ook mogelijk om na schooltijd muzieklessen in klaslokalen te laten geven.

De heer Weekers vroeg ten slotte nog specifieke aandacht voor de rol en de positie van het MKB waaruit kritische reacties komen op de plannen van de staatssecretaris. Wordt het MKB bij het interactieve spoor betrokken?

Mevrouw **Bussemaker** (PvdA) bleef moeite houden met de rechtspositie van de alfaulpen. In een samenleving waarin de behoefte aan zorg zo groot is, mogen zij toch ook een goede rechtspositie hebben? Die behoefte aan zorg zal de komende tijd alleen maar toenemen, terwijl hun positie dreigt nog meer te verslechteren. Zo denkt de minister van VWS eraan om de huishoudelijke hulp van de thuiszorg als gratis verstrekking te laten verdwijnen, waarbij zo'n 75 000 alfaulpen betrokken zijn. Uit de antwoorden op de vragen blijkt dat de staatssecretaris vasthoudt aan doorbetaling tijdens zwangerschapsverlof van maximaal het minimumloon, ook voor degenen die meer dan het minimumloon verdienen. Gelukkig blijkt ook uit de andere bijdragen dat een vrij grote meerderheid van de Kamer van mening is dat die rechtspositie verbetering behoeft. Het argument dat er weinig gegevens over alfaulpen zijn, is niet zo steekhoudend, want waarom zouden ze dan niet kunnen worden verkregen? Kan niet onderzocht worden of er cliënten van de thuiszorg zijn die een alfaulp meer betalen dan op basis van het minimumloon? In de schriftelijke beantwoording is de staatssecretaris niet uitgebreid ingegaan op de stelling dat het voor alfaulpen financieel niet te dragen is om zich vrijwillig bij te verzekeren. Uit haar eigen cijfers blijkt nota bene dat van de circa 40 000 alfaulpen er slechts 1000 verzekerd zouden zijn. Geeft dat niet aan hoe groot het probleem is? De PvdA-fractie had er kortom grote problemen mee dat er zo'n groot onderscheid wordt gemaakt in de rechtspositie van «gewone» werknemers en alfaulpen. Zij acht dat zo niet juridisch, dan in ieder geval moreel in strijd met de gedachte van gelijke behandeling en het VN-vrouwenverdrag. Dat verbetering van de rechtspositie op het punt van de werknemersverzekering niet mogelijk is onder instandhouding van de alfaulpconstructie en de daarmee beoogde doelen, mag niet als reden worden aangevoerd om de discussie daarover maar te beëindigen. Is de staatssecretaris bereid samen met haar collega van VWS, de behoefte aan informele zorg, mantelzorg, in samenhang met de rechtspositie van de alfaulpen te bezien, opdat daarover in een integraal kader kan worden geoordeeld?

Mevrouw Bussemaker sloot zich aan bij de opmerkingen van met name mevrouw Schimmel over de interpretatie van het kabinet van het rapport «Vrouwenverdrag, moederschap, ouderschap en arbeid». Ook haar fractie kon het niet met die interpretatie eens zijn en was de mening toegedaan dat het rechtskarakter van het vrouwenverdrag verder gaat. Het kabinet gaat ervan uit dat veel verdragsbepalingen zich niet lenen voor een rechtstreekse werking in de Nederlandse rechtsorde. Wat wordt met «rechtstreeks» bedoeld en wat zijn dan in de Nederlandse context passende maatregelen?

Uit de stukken blijkt dat volgens het kabinet op grond van het verdrag ook het non-discriminatiebeginsel niet hoeft te worden aangepast en stelt daarmee overigens iets anders dan de onderzoekers die van mening zijn dat de internationale definitie meer recht doet aan het bestrijden van structurele problemen. De staatssecretaris zegt wel bereid te zijn tot een aanpassing van wettelijke regelingen op basis van politieke en maatschappelijke wenselijkheid. Zou dat ook een motie van de Kamer kunnen zijn, bijvoorbeeld over de rechtspositie van alfaulpen of over of de samenloop van zwangerschapsverlof, WW en Ziektewet, of over de relatie tussen WAO en zwangerschap?

In de stukken wordt gerept van het informatiepunt inzake gelijke behandeling bij de overheid en het vergroten van de kennis van ambtenaren over het VN-vrouwenverdrag. Wat is de stand van zaken en krijgen

ambtenaren die niet direct met emancipatiebeleid te maken hebben daar ook training in?

Bij de publiciteit rondom het vrouwenverdrag zou E-Quality een belangrijke rol spelen. Is dat een taakstelling van E-Quality en, zo ja, is daarvan dan wat terug te vinden in bijvoorbeeld het jaarplan dat de Kamer overigens nog niet heeft gekregen?

Is de samenloop van WW en Ziektewet ingeval van zwangerschapsverlof al geen reden om nog eens naar de interpretatie van het vrouwenverdrag te kijken, zoals al eerder is gesuggereerd bij de behandeling van de Veegwet? Staatssecretaris Hoogervorst heeft toen toegezegd dat hij nog eens zou kijken naar de mogelijke strijdigheid, maar het resultaat daarvan is nog niet bekend.

Er zijn goede redenen aan te geven dat de CEDAW-rapportage te laat is, maar mevrouw Bussemaker hoopte wel dat zij de volgende keer op tijd komt. Voorts sloot zij zich aan bij de vragen over de regeringsdelegatie en de vertegenwoordiging van de NGO's daarin.

Zij wees vervolgens op het hoofdstuk over nationaliteitsrecht in de CEDAW-rapportage. Zij memoreerde een in de ogen van haar fractie bestaande tegenstrijdigheid tussen het asiel- en vreemdelingenbeleid en het emancipatiebeleid waar het gaat om vrouwen die wachten op een verblijfsvergunning of in een procedure zitten, bijvoorbeeld bij de inkomenseis die wordt gesteld voor een zelfstandige verblijfsvergunning die in strijd kan zijn met het streven naar deeltijdarbeid. In hoeverre wordt geweld tegen vrouwen als voldoende grond erkend om voor een zelfstandige verblijfsvergunning in aanmerking te komen? Wanneer komt er van deze staatssecretaris en haar collega van Justitie een gemotiveerd antwoord op eerdere door de PvdA-fractie gestelde vragen? Het wegwerken van inkomensverschillen tussen mannen en vrouwen verloopt nog niet erg voorspoedig. In dit verband is van belang de vraag hoe belangrijk economische zelfstandigheid wordt gevonden. Het Nederlandse emancipatiemodel is toch meer gericht op delen van arbeid en zorg, het stimuleren van deeltijdarbeid voor vrouwen en mannen en wellicht toch wat minder op de economische zelfstandigheid van vrouwen. Dat het op dat laatste punt niet zo goed gaat, baarde mevrouw Bussemaker de nodige zorgen. Zij was ook geschrokken van de constatering van de commissie gelijke behandeling dat er zoveel sprake is van ongelijke betaling. Zij was wel blij met het aangekondigde onderzoek naar functiewaardering, maar daar is in het verleden toch al het nodige aan gedaan? Kan in dat nieuwe onderzoek dan ook worden betrokken het zoeken naar de oorzaak van het nog niet te verklaren inkomensverschil van 7%, die hoogstwaarschijnlijk discriminatie is? Wat kunnen overigens de mogelijke consequenties zijn van de herziening van het belastingstelsel voor de inkomenspositie van vrouwen? De Kamer heeft al vaak gevraagd naar de emancipatie-effectrapportage. Aanvankelijk was die toegezegd voor oktober 1998, toen januari 1999, daarna maart, maar nog steeds is die er niet!

In het kader van die inkomenspositie en het nieuwe belastingstelsel vroeg mevrouw Bussemaker speciale aandacht voor alleenstaande vooral oudere vrouwen. De inkomensindex gaat veel over de zogenaamde 1990-generatie, maar er bestaat natuurlijk ook nog een generatie oudere alleenstaande vrouwen.

Antwoord van de regering

De **staatssecretaris** was het er van harte mee eens dat het bij emancipatie niet alleen meer om vrouwen gaat, maar ook om mannen, niet alleen om bevordering van de arbeidsparticipatie en de economische zelfstandigheid van vrouwen, maar ook om een waardering van zorgtaken in de brede zin van het woord. De samenleving heeft inmiddels een overstap gemaakt van het kostwinnersmodel naar het anderhalfverdieners-

model en dat vergt herijking van het beleid. Het kabinet gaat daarbij uit van het combinatiescenario; man en vrouw zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor het verwerven van inkomen en voor de zorg. Een van de uitgangspunten blijft het bevorderen van de arbeidsparticipatie en de economische zelfstandigheid van vrouwen, waarbij het gaat om 70% van het minimumloon, de bijstandsnorm. Dat blijft in de ogen van het kabinet van belang omdat toch een op de drie relaties stuk loopt. Als vrouwen niet in staat zijn een eigen inkomen te verwerven, zijn ze afhankelijk van een uitkering met op termijn toch het risico van een armoedeval.

Uit de sociaal-economische emancipatie-index blijkt wel hoe zorgwekkend het nog gesteld is met de arbeidsparticipatie en de economische zelfstandigheid van de vrouwen; nog geen 20% van de vrouwen met kinderen onder de twintig jaar zijn economisch zelfstandig. De WRR heeft zo'n anderhalf jaar geleden berekend dat er 19 mld. per jaar werd uitgegeven aan kostwinnersvoorzieningen, gebaseerd op het kostwinnersmodel. Bij het nieuwe fiscale stelsel, waarover de staatssecretaris op dit moment nog niet veel kon zeggen omdat daarover nog hedenmiddag in de ministerraad wordt gesproken, wordt gedacht aan een individuele heffingskorting, waardoor er echt sprake is van een herverkaveling van kostwinnersvoorzieningen van zo'n 7 mld. In dat verband merkte zij nog op dat het concept van de emancipatie-effectrapportage verleden week is besproken met het ministerie van Financiën en dat het daarbij onder andere gaat om de arbeidskorting in relatie tot de deeltijders. In het regeerakkoord is opgenomen dat die korting begint bij 70% van het minimumloon om mensen te stimuleren een substantiële deeltijdbaan te nemen. Het regeerakkoord bevat echter ook de voetnoot dat de grens kan worden teruggebracht tot 50%. Naar verwachting zal de effectrapportage spoedig aan de Kamer worden voorgelegd, zodat die nog gebruikt kan worden bij de voorbereiding van de discussies over het nieuwe fiscale stelsel.

Volgens de staatssecretaris zat er minder licht tussen de opvattingen van de Kamer en die van het kabinet over het vrouwenverdrag en de werking daarvan. Zij was ervan overtuigd dat het verdrag ruimte biedt voor een invulling afhankelijk van de situatie, maar dat wilde zeker niet zeggen dat hetgeen in het verdrag is neergelegd geen uitgangspunt voor het beleid moet zijn. Samen met het ministerie van Justitie, de commissie gelijke behandeling, het Clara Wichmann Instituut en het Mensenrechtencomité van de Nederlandse juristenvereniging wordt nu een informatie- en steunpunt ontwikkeld waarvan ook de overheid bij haar nieuwe wet-en regelgeving en aanpassing daarvan en maatschappelijke groeperingen gebruik kunnen maken. De bewindsvrouw merkte op dat het ministerie van Justitie bij wetgeving rekening houdt met het VN-vrouwenverdrag, maar dat dit ongetwijfeld nog wel beter zal kunnen, maar ook daaraan zal dat steunpunt zeker kunnen bijdragen.

Kernpunt van de al enkele jaren lopende discussie over de alfaulpen was haars inziens hun rechtspositie. Als wordt gekozen voor een volwaardige werknemerspositie, brengt dat de nodige kosten met zich, waarbij moet worden gedacht aan minimaal 200 mln. Van haar collega Vliegthart heeft zij nog niet begrepen dat er initiatieven worden ontplooid om de rechtspositie van alfaulpen in die zin te wijzigen. Wil de Kamer dat wel, dan zal zij dat signaal naar de staatssecretaris van VWS moeten afgeven. Haar taak is het de zaken op het gebied van emancipatie aan te jagen en te coördineren. In dat licht gezien was zij uiteraard bereid deze opvatting van de Kamer aan haar collega van VWS over te brengen, maar het signaal zal sterker zijn als de Kamer dat ook rechtstreeks laat horen. Overigens wees zij er nog op dat er in het kader van het nieuwe fiscale stelsel ook gesprekken plaatsvinden tussen de staatssecretarissen van Financiën en van VWS, dus ook over de positie van de alfaulpen.

Wat de door mevrouw Schimmel vermelde motie betreft, memoreerde zij dat in het kader van de nota Arbeid en zorg is afgesproken om een aantal

economische effecten van verschillende vormen van verlof nader te bezien. Daarbij zal tevens het ouderschapsverlof worden geëvalueerd. Het kabinet heeft sociale partners aangegeven te hechten aan een inkomensvoorziening. Bij de komende discussie zal de Kamer dus kunnen beschikken over gegevens omtrent enkele modaliteiten en de economische effecten ervan. In dat kader kan ook op deze motie worden teruggekomen.

De staatssecretaris verwees naar een rechterlijke uitspraak die erop neerkomt dat de zwangerschap- en bevallingsperiode – zestien weken – niet mogen worden meegeteld als ziekteperiode en naar de meest recente jurisprudentie die bepaalt dat hetzelfde geldt voor een ziekte die samenhangt met zwangerschap. Via de zogenaamde veegwet heeft er al een aanpassing plaatsgevonden van de Werkloosheidswet aan die eerste rechterlijke uitspraak. Voorts is in de nota Arbeid en zorg de principiële uitspraak gedaan dat zwangerschap en bevalling uit de sfeer van ziekte moeten worden gehaald. Lastiger wordt het als het gaat om ziekte buiten die zestien weken zwangerschap- en bevallingsverlof. Daarover is advies gevraagd aan de interdepartementale commissie Europees recht en dat advies zal naar verwachting in juni komen. Desgevraagd zegde de bewindsvrouw toe de door haar genoemde rechterlijke uitspraken aan de Kamer voor te leggen.

Het was haar bekend dat mevrouw Schimmel zo'n drie maanden geleden de minister van OCW en haar vragen had gesteld over de samenloop van zwangerschap- en bevallingsverlof met schoolvakanties. Zij had daarover al verschillende malen contact met de minister van OCW over gehad, maar die heeft er uiteindelijk de voorkeur aan gegeven om daarover advies te vragen aan de landsadvocaat.

Eind 1999 zal een onderzoek naar geweld tegen vrouwen moeten zijn afgerond. De resultaten daarvan zullen ongetwijfeld worden bezien tegen de achtergrond van de Oostenrijks en Duitse wetgeving op dat punt. De suggestie van mevrouw Schimmel om eens meer te denken in termen van een levensindeling in plaats van een dagindeling vond zij zeer interessant en zegde toe die mee te laten nemen in de voorbereiding van de meerjarennota Emancipatiebeleid die uiteraard zeer breed zal worden opgezet. Inmiddels hebben er al trendverkenningen en een expertmeeting plaatsgevonden en op basis van de trendverkenningen wordt er op 11 mei a.s. weer een expertmeeting gehouden met een brede vertegenwoordiging vanuit het veld; jongeren, ouderen, mannen, vrouwen enz. Eind augustus moet die meerjarennota er zijn en zal de Kamer worden meegedeeld wat de verdere procedure zal zijn, waaronder het advies-traject van diverse adviesorganen. De SER heeft overigens zelf al gevraagd om advies te mogen uitbrengen.

De arbeidsmarktpositie van vrouwen in relatie tot het zoogrecht baarde de staatssecretaris in die zin zorgen dat bepaalde voorzieningen voor vrouwen aanleiding zijn voor sommige werkgevers om geen vrouwen aan te nemen. Het denken daarover bij sommige groepen is niet met wet- en regelgeving te veranderen, dat vergt een cultuuromslag.

Zij was het ermee eens dat in de subsidieregeling kinderopvang ook mogelijkheden van tussenschoolse opvang zouden moeten worden opgenomen en zegde toe dat nader te (laten) bezien. Ook deelde zij de zorgen die met name mevrouw Van Gent had uitgesproken. Daarover had zij overigens al verschillende malen met de VNG en het ministerie van VROM contact gehad. De VNG en ook de VOG zijn zeer actief op dit punt. Vooral een actieve houding van de laatste is van belang gelet op de verwachting van een dubbele instroom van kinderen. De beleidsbrief over de nieuwe regeling zal in mei bij de Kamer komen.

De follow-up van Beijing is een speciale vergadering van de VN. Er is 6 ton beschikbaar gesteld voor de voorbereiding van de NGO's. Het ministerie van Buitenlandse Zaken beslist over de samenstelling van de delegatie. Voorzover zij wist, is daarover nog geen definitief besluit

genomen. E-Quality maakt overigens een schaduwrapportage op dat terrein. Voor de delegatie voor de vergadering in New York was een vertegenwoordiger uitgenodigd van het platform Actieplan 2000, waaronder heel veel NGO's vallen, maar die is uiteindelijk niet gegaan. Het asielbeleid is uiteraard de verantwoordelijkheid van de staatssecretaris van Justitie, maar als het gaat om de zelfstandige verblijfsvergunning voor vrouwen die in de procedure zitten, wordt met het ministerie van Sociale Zaken overleg gevoerd.

De staatssecretaris had de suggestie van mevrouw Van Gent om terzake van seksuele intimidatie in de Arbo-wet nadere regels te stellen al neergelegd bij haar collega Hoogervorst.

Bij de stuurgroep dagindeling is de diversiteit van de samenstelling goed in het oog gehouden, ook die in politieke achtergrond. De regeling is zodanig opgesteld dat ook bij de experimenten met de diversiteit rekening wordt gehouden. Wat dat betreft is het goed dat bijvoorbeeld het ministerie van LNV in zijn taakstelling een relatie heeft gelegd met de dagindeling en dat de jonge agrarische vrouwen heel actief bezig zijn met het opzetten van een experiment.

De staatssecretaris verwees naar het recent door de Kamer ontvangen rapport van de arbeidsinspectie met een samenvatting van alle in CAO's opgenomen verlofvormen, waaruit blijkt dat slechts in 4% van de CAO's sprake is van betaald ouderschapsverlof. De komende evaluatie van het ouderschapsverlof van de rijksoverheid zal worden betrokken bij de verkenning van langdurig betaald zorgverlof.

Nadere gedachtewisseling

Omdat nog deze middag de nieuwe belastingplannen in de ministerraad zouden worden besproken, had mevrouw **Schimmel** (D66) er behoefte aan de staatssecretaris een uitspraak van de Kamer mee te geven dat vrouwen met kleine deeltijdbanen op lage functieniveaus door het nieuwe stelsel niet benadeeld mogen worden.

Zij waardeerde het dat de inmiddels tien jaar oude motie van haar fractie alsnog bij de gedachten over de toekomstige financiering van zwangerschappen bevallingsverlof wordt meegenomen.

Het verheugde haar ook dat de gedachte dat er aan de rechtspositie van alfahulpen best wat te verbeteren zou zijn brede ondersteuning in de Kamer geniet en zij was dan ook best bereid dat signaal zelf aan de staatssecretaris van VWS door te geven.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks) bleef op het standpunt staan dat «passende maatregelen» maatregelen moeten zijn die effect sorteren, ruimhartig zijn en ook goed moeten passen in een goed emanciperend beleid.

Omdat het vanwege de slechte rechtspositie steeds moeilijker wordt alfahulpen te krijgen, achtte zij het noodzakelijk om de principiële keuze nog eens nader te bekijken. De staatssecretaris sprak over het afgeven van een signaal bij haar collega van VWS, maar zij is belast met emancipatie en dat zou toch ook moeten inhouden dat zij discussies entameert. Mevrouw Van Gent verzocht de emancipatie-effectrapportage met de Kamer te bespreken voordat de daadwerkelijke plannen voor het nieuwe belastingstelsel aan de orde komen.

Zij dankte de staatssecretaris voor haar bereidheid om de suggestie over tussenschoolse opvang mee te nemen en zou dat overigens ook graag gerelateerd zien aan het soort banen dat daarbij hoort.

Zij had er nota van genomen dat de nota over kinderopvang in mei zal komen, maar hechtte eraan te weten wanneer de toegezegde extra middelen daarvoor beschikbaar zullen komen.

Mevrouw **Visser-van Doorn** (CDA) had haar opmerking over de samenstelling van de stuurgroep dagindeling gemaakt omdat zij als lid van de commissie dagindeling toch ervaren heeft dat diversiteit, ook politieke, heel goed en prettig werkt. Zij zou dan ook graag de politieke achtergrond vernemen van de leden van de stuurgroep.

De heer **Weekers** (VVD) had nog geen antwoord gekregen op zijn vraag over de oorzaken van de grote afwezigheid van vrijwillige verzekeringen bij alfavulpen. Uiteraard is hij bereid de discussie over de principiële keuze aan te gaan, maar daarbij moeten dan wel worden betrokken de fiscale aspecten en de budgettaire gevolgen die, althans in de ogen van de VVD-fractie, niet mogen worden afgewenteld op de thuiszorg in het algemeen.

Hij had geconstateerd dat de gedachte dat het zwangerschap- en bevallingsverlof een aparte regeling zou moeten worden breed wordt ondersteund, maar dat er nog wel verschillend wordt gedacht over de periode. Hij was dan ook zeer benieuwd naar de resultaten van het onderzoek van de interdepartementale werkgroep naar de recente arresten.

Voorts had hij een reactie gemist van de staatssecretaris op de Duitse regeling voor het zwangerschap- en bevallingsverlof. Wanneer kan de evaluatie van het ouderschapsverlof worden verwacht?

Ten slotte herhaalde hij zijn suggesties om de rechterlijke macht erop te wijzen dat ook vaders goed in staat moeten worden geacht om de zorgtaak voor de kinderen uit te voeren en om schoollokalen beschikbaar te stellen voor naschoolse activiteiten vanuit andere instellingen.

Mevrouw **Bussemaker** (PvdA) overwoog de Kamer een uitspraak voor te leggen over de rechtspositie van de alfavulpen, met name waar het gaat om het niet volledig doorbetalen van loon tijdens zwangerschap. Zij realiseerde zich dat de alfavulpen een verantwoordelijkheid zijn van de staatssecretaris van VWS, maar het ministerie van Sociale Zaken houdt zich toch vooral bezig met rechtspositionele aspecten. Een uitspraak van de Kamer in de richting van deze staatssecretaris zou dan ook een aanleiding zijn om er iets actiever aan te gaan werken.

Zij vroeg nog een reactie op haar opmerking over de positie van vrouwen in het vreemdelingen- en het asielrecht. Dat is weliswaar de primaire verantwoordelijkheid van de staatssecretaris van Justitie, maar zij had de indruk dat er met twee maten wordt gemeten. Van Nederlandse vrouwen wordt verwacht dat ze in deeltijd werken, maar vrouwen die in aanmerking willen komen voor een zelfstandige verblijfsvergunning moeten voldoen aan vrij stringente inkomenseisen die op gespannen voet staan met de wens om deeltijdwerk te verrichten of om arbeid en zorg te kunnen combineren.

Ten slotte vroeg zij nogmaals specifieke aandacht voor de inkomenspositie van oudere vrouwen, vooral alleenstaande.

De **staatssecretaris** merkte op dat de inkomenspositie van oudere alleenstaande vrouwen een van de onderwerpen is geweest van de armoedeconferentie. In de armoedemonitor zullen verdere gegevens daarover worden opgenomen en nadere maatregelen worden voorgesteld.

De emancipatorische aspecten van vluchtelingenvrouwen gingen haar uiteraard aan, maar aspecten van vreemdelingen- en asielbeleid spelen daarbij een uitermate belangrijke rol. Haar opmerking over de verantwoordelijkheid van de staatssecretaris van Justitie terzake was dan ook zeker niet bedoeld als afschuiven, maar om aan te geven dat deze kwestie in overleg met hem zal worden besproken.

De Duitse regeling zal betrokken worden bij de discussie over arbeid en zorg en het beschikbaar stellen van schoollokalen voor naschoolse activiteiten bij de gedachtevorming over dagindeling.

De commissie had haars inziens een duidelijk signaal afgegeven over de rechtspositie van alfahulpen. Zij zal daarover zeker in overleg treden met haar collega van VWS, maar een motie daarover vond zij toch wat prematuur. De eventuele budgettaire consequenties ervan zouden voor rekening van haar collega komen en zij drong er dan ook op aan dit punt eerst met haar te overleggen. De staatssecretaris voelde zich uiteraard verantwoordelijk voor de emancipatorische invalshoek, maar kon die toch niet los zien van budgettaire effecten die voor rekening van een van haar collega's komen. Datzelfde geldt voor de opvattingen over het fiscale stelsel dat toch ook een samenstel van maatregelen en dus effecten heeft. Zij hechtte er dan ook aan dat mevrouw Schimmel haar motie aan de staatssecretaris van Financiën zou voorleggen en dan zal zij graag mee discussiëren over de emancipatorische aspecten.

Zij voelde er niet voor om rechters te gaan beïnvloeden want die zullen zeker oog hebben voor maatschappelijke ontwikkelingen.

De gelden voor de kinderopvang zijn beschikbaar. Het gaat nu om de invulling van de stimuleringsmaatregel.

De voorzitter van de commissie,
Terpstra

De griffier van de commissie,
Van Dijk